

Prosjektrapport

Nye Muligheter Susendalen - NMS

Februar 2009 – Godkjent av styringsgruppen for prosjektet

Forsidebilde:

Susendalslogoen

Susendalslogoen ble avduket avduket på Samfunnshuset i Susendal 03.11.08.. Denne ble utviklet i regi av dette prosjektet og er laget av bygdekunstnerne Einar Sørmo og Tone Vollan Tyldum.

Om logoen, det nye bygdesymbolet, er bl.a følgende sagt; bålet, et livgivende og nødvendig element for menneskene som kom til dalen. Det har fascinert og varmet mennesker til alle tider. De fire vedkubbene symboliserer de fire årstider, de fire himmelretninger og de fire elementer ild, jord, luft og vann. Den midterste delen av flammen, er formet som en vann-dråpe, den symboliserer vannet som grunnlaget for alt liv, det viktigste livsgrunnlag for bygda Susendal. Den midterste delen av flammen har samme form som posen i Marisko-orkideèn, som en finner i dalen. De ytterste flammedelene symboliserer vekst, samhold og utvikling. Til sammen utgjør dette bålet.

Prosjektets visjon

Nye Muligheter Susendal – Bygdeaksjon for samarbeid og nytenkning

Prosjektets mål

- Bidra til å sikre fortsatt positiv utvikling av Susendalssamfunnet, herunder arbeide for økt tilflytting til bygda.
- Øke og målrette samarbeidet om eksisterende oppgaver innen næring og kulturliv i Susendal.
- Modernisere bygdesamfunnet ift regionale og nasjonale rammebetingelser, dvs øke fokus på mulighetene for ny næringsvirksomhet i bygda med bakgrunn i de naturgitte og menneskelige ressurser.
- Etablere solide nettverk med personer, interessenter, bygdelag o.a som har utfordringer av samme karakter som Susendal. Også annen ekstern nettverksbygging skal vektlegges i prosjektet.
- Avklare muligheter og potensialer som økt samarbeid og samhandling mellom aktører i Børgefjellkommunene kan bidra til.
- Prosesslæring ved at lærdom og erfaringer høstet fra dette prosjektet skal stilles til disposisjon for andre mulighets- og utviklingsorienterte bygdesamfunn.

Organisering

Prosjekteier:

Hattfjelldal kommune

Styringsgruppe:

Styringsgruppen har bestått av 6 personer rekruttert fra Susendal. I tillegg har ordfører Asgeir Almås fra Hattfjelldal kommune vært medlem av styringsgruppen sammen med representant fra Statsskog, i alt 8 medlemmer. Gjennom prosjektperioden har det vært noen omrokinger i styringsgruppen. I tillegg har Hattfjelldal ved administrasjon hatt møte og talerett i denne gruppen. I prosjektperioden har følgende vært styringsgruppeledere; Morten Bolstad, Ansgar Kleven og Terje Daleng. Disse ledere har alle fulgt dette prosjektet fra

start til mål. Ellers har følgende vært bygderekruttede medlemmer av styringsgruppa; Ragnhild Røiseland, Bente Skundberg, Jon Åge Tyldum og Lisa Mari Juliussen. Fra Statsskog har følgende møtt Hilde Nystuen, Ivar Asbjørn Lervåg og Per Chr. Enger.

Styringsgruppens mandat:

Gjennom avtale med prosjekteier ble ansvar for initiering og gjennomføring av dette prosjektet i sin helhet lagt til denne styringsgruppen. Overordna prosjektansvar, økonomiforvaltning – budsjett og regnskap – samt ansvar for årsrapporter og sluttrapport for prosjektet ble tillagt denne gruppa kollektivt. Alle strategiske valg tilknyttet prosjektet er gjort av styringsgruppa. Alle økonomiske disposisjoner er gjort av styringsgruppa og valgt leder har hatt attestasjonsrett for disponering av prosjektets økonomiske midler.

Arbeidsutvalg:

Styringsgruppas leder og nestleder samt prosjektleder har fungert som arbeidsutvalg.

Temagrupper:

I løpet av prosessen har en del av det målrettede arbeidet vært organisert i tema-/ arbeidsgrupper, se referater/ årsmeldinger.

Prosjektledelse:

Kolbjørn Eriksen, Vefsna Forsøksring

Prosjektperiode:

I utgangspunktet stipulert til tre år. I praksis ble det første initierende møte gjennomført 12.01.05. Betydelig arbeid kom deretter i gang ganske raskt uten at prosjektet var helt fundert organisatorisk og økonomisk. Prosjektet har sin endelig slutt i februar 2009. Det betyr at det som i utgangspunktet skulle vært et treårig prosjekt i realiteten har blitt et arbeid som har pågått i om lag 4 år.

Prosjektområde:

Susendal skolekrets/ - valgkrets. Dette har vært inngangsgrensninga. En del av de aktiviteter som har vært drevet har også åpnet for deltakere i en bredere krets, i hovedsak avgrenset til Hattfjelldal.

Økonomi:

Styringsgruppa gjorde avtale med Hattfjelldal kommune om økonomiforvaltning og føring av prosjektregnskap. Etter en del justeringer og forhandlinger ble rammene for prosjektet satt til følgende:

Tekst	2005-2008
Totalkostnader	964.950
For detaljbudsjett – se prosjektskisse datert 20.07.05	
Dette finansieres ved:	
Eget arbeid	525.750
Vefsna Forsøksring, bidrag ved forprosjekt	8.000
Statsskog. Bidrag ved styringsgruppa	59.200
FMLA, prosjektstøtte	90.000
RDA, prosjektstøtte	96.000
Hattfjelldal kommune, prosjektstøtte	172.000
Hattfjelldal kommune. Økonomitjenester *)	14.000
Sum finansiering	964.950

*) Økonomitjenester levert av Hattfjelldal kommune

Når det gjelder prosjektregnskap så viser en til separat dokument.

Gjennomførte aktiviteter:

En oversikt over gjennomførte aktiviteter framgår av referater og årsmeldinger fra prosjektet. Disse er organisert i kronologisk rekkefølge og følger som delement til i denne prosjektrapporten.

Måloppnåelse

Det er hevet over enhver tvil at dette prosjektet har vært et meget positivt bidrag for økt samarbeid og økt fokus på en tenkning som setter fokus på muligheter for positiv utvikling for bygda og bygdefolket. Gjennom arbeid med konkrete delprosjekter og ved etablering av arenaer for samarbeid og samhandling er mye oppnådd.

Det som kjennetegner et prosjekt er at det har sin start og sin slutt, langs en tidsakse. Prosjektet NMS har innenfor prosjektperioden nådd en del mål og resultat. Det vil imidlertid være slik at en del av de ideer og muligheter som er blitt tatt tak i ikke har blitt tilstrekkelig for edlet, konkludert og realisert i prosjektperioden. Det betyr at det i kjølevatnet av dette prosjektet vil det være en del ideer og muligheter som vil finne sin konkludering og realisering. Manglende realisering vil kunne skyldes manglende rammebetingelser, mangel på ressurser i form av kapital, arbeidskraft og kompetanse. Endring i disse forhold vil kunne gi gode åpninger for positive resultater i tiden framover. Denne erkjennelsen er årsaken til at en i denne prosjektrapporten seinere har en summarisk gjennomgang av ulike delaktiviteter – og noen kommentarer ift realisering / framtidig realiserbarhet. Med denne framstillinga håper jeg at dette vil kunne gi motivasjon til at personer og næringsaktører i Susendal kanskje på et seinere tidspunkt vil kunne realisere gode delprosjekter. Kanskje vil viktige forhold finne sine løsninger etter at prosjektet er over ?

En kort vurdering av oppfylling av de ulike mål følger.

- 1. Bidra til å sikre fortsatt positiv utvikling av Susendalssamfunnet, herunder arbeide for økt tilflytting til bygda.*

Kommentar:

Dette bygdesamfunnet har hatt positive holdninger ift nyorientering og utvikling gjennom lang tid. Susendal deltok i det fylkeskommuneinitierte Bygdepolitisk Program på nittitallet. Gode holdninger ble da skapt. Disse holdninger er blitt fornyet og forsterket gjennom prosjektet NMS.

Når det gjelder arbeid for økt tilflytting så har man vært engasjert i utflytterstevne, der dalens fortrinn og kvaliteter er behørig solgt inn. Man har arbeidet med et delprosjekt vedrørende Gammelbutikken på Haugen, der muligheter for fornyelse av bygningsmassen er vurdert mtp å tilrettelegge for ny bosetting, herunder for unge. Gjennom etablererkurs og særlige kurs for unge og kommende gårdbrukere har man hatt et rekrutterings- og fornyingsfokus.

- 2. Øke og målrette samarbeidet om eksisterende oppgaver innen næring og kulturliv i Susendal.*

Kommentar:

Det vil nok være riktig å hevde at det ikke har vært et særskilt kulturelt fokus i dette prosjektet. Kulturlivet har på sett og vis blitt et haleheng til andre fokusområder. I en kort periode var et eget fjellkvinneprosjekt i ferd med å bli forankret inn mot dette prosjektet. Dette henger sammen med at det var ildsjeler i Susendal som var pådrivere ift mål og visjoner i dette prosjektet. Dette har imidlertid blitt kjørt fram som et eget selvstendig kulturprosjekt i Hattfjelldal, og har blitt en suksess. Ved flere av folkemøtene i prosjektregi har det vært kulturelle innslag fra ulike musikk/sanggrupper i dalen.

Flere av arbeidsgruppene har hatt typisk fokus på mulighetsprosjekter. Dette gjelder både innenfor bygdeturisme, reiseliv, ”næringshageutvikling”, landbruk. Her er det helt klart at man har økt og målrettet samarbeidet innenfor både eksisterende og nye felt innen næring.

- 3. Modernisere bygdesamfunnet ift regionale og nasjonale rammebetingelser, dvs øke fokus på mulighetene for ny næringsvirksomhet i bygda med bakgrunn i de naturgitte og menneskelige ressurser.*

Kommentar:

Det man har erfart i dette prosjektet er at naturgitte og menneskelige ressurser er greit til stede. En viktig erfaring og erkjennelse er knyttet opp mot to fokusområder, bygdeturisme og kraftutbygging. I begge disse næringsfelt er det dokumenterbare og betydelige utviklingsmuligheter for å skape lønnsom virksomhet. Når det gjelder kraftutbyggingsmulighetene så står dette i stampe i påvente av hva Stortinget vil beslutte vedrørende et vern av Vefsna. Mulighetene er åpenbart til stede for at svært betydelige økonomiske ressurser blir nullstilt ved et totalvern. I forbindelse med bygdeturisme er det litt av samme problemstilling. Her er et engasjement for å utvikle næringsvirksomhet som er naturbasert og relatert til det nære nabolik til Børgefjell nasjonalpark og andre storslagne naturområder. Også her glimrer nasjonalstaten med fravær av rammebetingelser og virkemidler for ei slik utvikling.

På et område har man i prosjektet vært teknologiske pådrivere i og med at styringsgruppen ved flere høve har stresset framdriften i bredbåndsutbygginga i dalen. I dag er denne utbygginga ferdig, og alle husstander som ønsker kan tilslutte seg bredband.

- 4. Etablere solide nettverk med personer, interessenter, bygdelag o.a som har utfordringer av samme karakter som Susendal. Også annen ekstern nettverksbygging skal vektlegges i prosjektet.*

Kommentar:

Det er arbeidet en del over kommunegrensene mellom aktører i Røyrvik, Grane, Namsskogan og Hattfjelldal/ Susendal. Dette gjelder særlig innenfor bygdeturisme/ naturbasert reiseliv. Det er etablert bedre nettverk mellom personer og næringsutøvere i prosjektperioden.

Innenfor andre områder har man bygd nettverk, bl.a innenfor landbruk, skiferproduksjon og vannkraft.

Det ansees videre som verdifullt at man gjennom prosjektet har dradd inn ressurspersoner fra rådgivning, næringsliv og forskning til kurs og møter i prosjektregi. Her nevnes bl.a :

Ørjan Skogmo og Bjørn Hansen	- Rana Utviklingsselskap
Erlend Bullvåg	- Siviløkonomutdanningen i Bodø
Stein Åge Reppe Karlsen	- Kompass
Reidar Almås	- Norsk Bygdeforskning
Malin Arntzen	- Klokkargården
Bjørn Jarmund	- Arbor
Gunn Elin Fedreheim	- Nordlandsforskning

5. *Avklare muligheter og potensialer som økt samarbeid og samhandling mellom aktører i Børgefjellkommunene kan bidra til.*

Kommentar:

Dette er ikke utført spesifikt. Det synes allikevel å være helt klare potensialer for økt verdiskapning som er relatert til naturbasert reiseliv mellom aktører i Børgefjellkommunene. På overordna nivå har Hattfjelldal kommune/ nabokommune ikke laget noen egen utviklingsplan for dette. Dette har vært begrunnet med at man gjennom det pågående forvaltningsplanarbeidet har måttet klargjøre handlingsrommet for denne type utvikling.

6. *Prosesslæring ved at lærdom og erfaringer høstet fra dette prosjektet skal stilles til disposisjon for andre mulighets- og utviklingsorienterte bygdesamfunn.*

Kommentar:

Her har alle møtereferater og årsmeldinger vært fritt tilgjengelige på www.susendal.no. Videre har prosjektleder og styringsgruppemedlemmer delt erfaringer fra dette prosjektet i den løpende kommunikasjon i ulike nettverk.

Også når dette prosjektet er ferdigstilt så vil prosjektleder og styringsgruppemedlemmer kunne dele prosesserfaringer fra prosjektet.

Synspunkter fra prosjektleder

Prosjekt mål

- Disse kunne kanskje ha vært kvassere og mer presist formulert
- I betydelig grad ansees disse som oppnådd – og det er klare muligheter for økt oppfyllding i etterkant av prosjektavslutning.

Aktivitet/ engasjement

- Gjennomgående solid og godt engasjement fra bygdefolk, styringsgruppe og nettverksforbindelser.
- Betydelig goodwill er oppnådd

Økonomi/Regnskap

- Innenfor de rammer som har vært stilt til rådighet har man skapt akseptabel avklaring og aktivitet. Et økonomisk spleiselag mellom kommune, RDA og BU-midler var bra.
- Grei arbeidsdeling der Hattfjelldal kommune førte regnskap, samt at all attestasjon skjedde av leder i styringsgruppen.

Organisering/ansvar

- Meget positivt at prosjektet var grasrotinitiert, ut fra en genuin positiv utviklingsinteresse fra folk fra bygda.
- Veldig tilfredsstillende samhandling etter de strukturer som var etablert.

Presisjon

- Tidvis har prosjektleder følt at man kanskje ikke har fått arbeidet tilstrekkelig konkret og presist med en del delprosjekter. Dette er dels løst ved at en del av konkretiseringa er handtert av personer og næringsaktører direkte. Kanskje burde kommunens næringsetat vært koplet sterkere inn i konkrete prosjekter, og eller at det har vært litt større ressurser til rådighet for prosjektleder for oppfølging. ? På den annen side så hadde prosjektet en nokså bred tilnærming, slik at ei slik spissing kanskje var mindre aktuelt ?

Det har alt i alt vært en berikelse og god læringsprosess å kunne følge dette prosjektet i denne perioden.

Framtidsmuligheter

Gjennom prosjektperioden så har en del mål blitt nådd. Som en har vært inne på under overskriften *måloppnåelse* så er det muligheter for at en del mål og resultat først vil kunne komme i etterkant. I det følgende har prosjektlederen listet opp en tiltak/ prosjekt der det kanskje vil kunne oppnås positive resultater i tiden framover. Denne framstillinga er stikkordspreget og er ment å være en huske- og motivasjonsliste i tiden som kommer. Listen er bare til en viss grad tematisk organisert

Tiltak/ prosjekt	Status	Muligheter	Antatt viktige forutsetninger for positiv utvikling
Fokus på unges behov	Ingen særskilte prosjekt	Her kan iverksettes tiltak ved behov	At noen setter dette tema sterkere på dagsorden og gir dette større oppmerksomhet
Kvinneretta prosjekter	Ingen særskilte prosjekt	Her kan iversettes tiltak ved behov	At noen setter dette tema sterkere på dagsorden og gir dette større oppmerksomhet. Flere pågående kvinnepro-sjekter i H-dal kan gi spredningseffekt.
Grønn omsorg/ Avlastingshjem	Er utviklet på flere gårdsbruk i området.	Her er det muligheter for flere aktører	At flere ser den verdiskapingsmulighet som foreligger. Kompetanse og nettverk er viktig.
Fellesbeite – storfe	Er vurdert	Kan være en mulighet	Dersom flere aktører finner interesse i dette. Aktuelle beite- og huslokaliteter må finnes/ etableres.
Samdrift – jordbruk	En er etablert. Et bruk har utvidet omfang og er omgjort til et DA	Kan være muligheter framover	Landbrukspolitiske rammebe-tingelser og aktører som finner at dette kan være riktig drift.
Økt innkjøpsamarbeid	Er vurdert	Kan være muligheter	Aktører må finne hverandre. Kanskje mest aktuelt innenfor mindre nettverk.

Susendalsskifer	Nedlagt store ressurser i fagtur, kursing og kartlegging	Kan være muligheter	Utvidet kartlegging gjennomført. Oppfølginga av dette må klargjøre videre handtering av disse ressurser.
Minikraft/ Småkraft mv.	Nedlagt store ressurser i fagtur, kartlegging og sonderinger	Kan være muligheter	Antatt at premisser vedrørende et vern av Vefsna vil være avgjørende om det åpnes muligheter eller ei. Motiverte aktører og nettverk finnes.
Utvikling – bygdeturisme	Mange positive tiltak gjennomført	Kan være ytterligere muligheter	Det rådes sterkt til at nettverket innenfor bygdeturismegruppa finner en selvstendig organisatorisk plattform, slik at en del av definerte muligheter blir gitt videre oppmerksomhet. Tema: => Servering => Overnatting => Økt nasjonalparksamarbeid => Guiding => Turpakking => Markedsføring
Bygningsvern mv	Ikke tatt tak i dette arbeidet	Kan være muligheter her	Kan være et aktuelt tema dersom aktører og nettverk finner dette spennende. Kartlegging og aktivitet, kompetansebygging
Skytterhuset i Kroken/ skytterbane	Dette er bare delvis tatt tak i	Kan være muligheter her	Dette kan ha potensialer både ift skyting og andre forhold. Her nevnt ift vinterturisme/ oppstalling caravan mv. Ildsjeler må på plass.
Susendal kapell	Dette er forsøkt tatt tak i	Uklare muligheter	At noen personer el. institusjoner tar ansvar for utvikling
Gammelbutikken	Dette er forsøkt tatt tak i	Uklare muligheter	At eierne tar initiativ til en eller annen utvikling
Susendal Næringshage	Dette er det arbeidet nokså mye med.	Kan være muligheter her	Det antas at mulig utvikling her vil ligge i de strategiske valg som medlemmene av saglaget gjør framover. Her vil avklaring vedrørende skiferproduksjon kunne spille en viss rolle.
Hjemmesideutvikling	Her er mye gjort	Det er utviklingsmuligheter her	Viktig infrastruktur som må sikres godt. Ildsjeler må ta skarpere tak her.
Susendalsløypene	Her er svært omfattende kartlegging og	Betydelige muligheter foreligger	Bygdeturismegruppa må drive denne prosessen videre framover.

	forarbeid gjort		
Bygdeprofilering	En del er gjort	Videre muligheter foreligger	Ulike kanaler og virkemidler kan brukes. Viktig at Susendalslogoen blir tatt aktivt i bruk Kanskje en oppgave for Susendal Bygdelag å være pådriver ?
Tiltak – utflytta Susendalinger – andre nettverksressurser	Har vært litt prat om det	Muligheter for innsats foreligger	Viktig nettverk som kan tilføre bygda ressurser for positiv utvikling. Dette burde kanskje Susendal Bygdelag sette sterkere på sin dagsorden ?
Kurs / foredrag	Det har vært inne en rekke ressurspersoner ift kurs og foredrag	Viktig å prøve å holde disse muligheter åpne	Stadig aktuelle tema. Kanskje burde Susendal Bygdelag kunne være en kurs/foredragskoordinator ?